

la biblioteca filosòfica dels grans autors medievals. La dada és rellevant, perquè és a través de la lectura de Sèneca que els medievals van aprendre qui era i què pensava Epicur, per exemple, un filòsof que treu el cap en *Lo somni* de Bernat Metge.

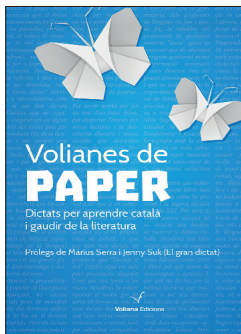
Fins ara, si volíem llegir les cartes a Lucili de Sèneca ho havíem de fer en la traducció directa del llatí, efectuada per Carles Cardó i publicada amb el títol de *Lletres a Lucili* dins la Fundació Bernat Metge, en quatre volums i entre els anys 1928-1931. Allà podem admirar l'argumentació del pensament de Sèneca, la defensa de la virtut i la voluntat, l'aspiració a la felicitat, a una vida plena marcada per l'austeritat, el desig d'assolir la tranquil·litat d'esperit i la necessitat indefugible de consol. Hi afloren, molt sovint, les referències a la vida quotidiana de l'antiga Roma, que fan propera la lectura, i hi destaca l'estil directe, el relat viu i

intens que aconsegueix Sèneca pel fet d'adreçar-se a un personatge imaginari, que anomena Lucili.

Ara, gràcies a l'ingent treball de Martínez Romero, podem llegir les *Epístoles a Lucili* tal com les llegien els nostres autors medievals. El Lucili que en el pròleg és identificat com un procurador de Sicília (però del qual no sabem res de cert: alguns estudiosos dubten fins i tot de la seva existència) és anomenat sovint «molt dolç amich Luçil» (epístola 113, vol. 3, p. 160). Amb quanta tendresa s'hi adreça Sèneca! Ara podem llegir en el comentari inicial, basat en una coneguda epístola de Coluccio Salutati que hi ha en la primera traducció catalana, de quines tres maneres les persones perden el temps i són incapaces de mantenir «algun orde de ben viure»: ho fan o bé perquè «són tocats d'inconstància», o bé perquè tot i que tenen el propòsit de «ben viure» deixen la vida virtuosa per a quan són vells i estan propers a

la mort, o bé perquè, vençuts pels vicis i els béns temporals, es moren abans d'haver tingut l'oportunitat d'entrar en una vida virtuosa (vol. 1, p. 96-97). Ara podem llegir una definició excel·lent de l'ociositat: «Ociositat sens lletres és mort e sepultura de hom viu» (epístola 82, vol. 2, p. 234). O aquelles paraules tan belles i assenyades que procuren consol davant la mort, de la famosa carta 93, on Sèneca raona que no hi ha diferència entre sortir més d'hora o més tard d'un indret d'on cal necessàriament eixir, que no ens hem d'esforçar a viure llargament, sinó a viure una vida plena, perquè la durada de la vida no la controlem nosaltres, mentre que el bon viure sí. «Contem, donques, entre-lls benaventurats aquell que son temps, per tant que sia petit, ha ben usat» (epístola 93, vol. 3, p. 27). Saviesa i ben dir a dojo. ♦

ANTÒNIA CARRÉ

Volianes de paper
Rosa Roca i Jordi Solé i Camardons
(eds.)
Voliana Edicions
Barcelona (2016)

Un tastet literari i lingüístic

Hi ha llibres per a distreure's, llibres per a aprendre, llibres per a descobrir nous autors i nous gèneres... I hi ha llibres que ens ho donen tot alhora. Per exemple, *Volianes de paper*, un recull de textos dels autors de Voliana Edicions presentats en forma de dictat, amb pròlegs de Màrius Serra i Jenny Suk, guanyadora d'«El Gran Dictat» de TV3. El subtítol del llibre, *Dictats per aprendre català i gaudir de la literatura*, ja és tota una declaració d'intencions. Sí, són textos que han estat seleccionats perquè fan de bon llegir en veu alta i perquè contenen mots o expressions especialment interessants amb vista a aprendre a escriure el català, però també perquè ens obren les portes a nous mons, a universos literaris que potser ens són desconeguts. De fet, tota antologia és sempre un tastet, una invitació que ens posa la mel a la boca i que ens porta a voler saber més d'un autor o d'un llibre. I *Volianes de pa-*

per aconsegueix aquesta funció, no sols fent-nos conèixer escriptors d'arreu del país, sinó també oferint-nos la possibilitat de llegir determinats gèneres literaris —conte, poesia, teatre, assaig— que massa sovint queden eclipsats per la novel·la. Per aquesta raó, un llibre que d'entrada sembla especialment adreçat a docents de català esdevé, també, una lectura amena per a tots els públics i un reclam literari al qual es fa difícil resistir-se. Llegiu-lo, tasteu-lo, i de ben segur que hi trobareu textos que us seduiran i que us faran venir ganes d'endinsar-vos en l'obra d'autors que potser no surten en les llistes dels més venuts, però que, amb el seu compromís amb la literatura i la llengua del país, un compromís compartit per l'editorial, ajuden a fer que la nostra cultura sigui cada dia una miqueta més normal. I més lliure. ♦

DAVID VILA I ROS